

Servië schakelt naar dierlijke productie

Algemeen

[Jef Verhaeren]

Resoluut voor EU-lidmaatschap

Het schakelen van plantaardige landbouw naar dierlijke productie, is de Servische overheid menens. Daarbij moeten de EU-normen inzake kwaliteit, hygiëne en dierenwelzijn worden gehaald en de kwaliteit van de mengvoederproductie worden opgevoerd. “Met het oog op de toetreding tot de EU is de competitiviteit belangrijk”, aldus Milan Sveljo, directeur van AD Napredak.

Het landbouwbeleid in Servië is, samen met het handelsbeleid, in handen van landbouwminister Dusam Petrovic, één van de belangrijkste politici van het land. Vorig jaar werden de consumenten in Belgrado geconfronteerd met lege rekken in de voedingswinkels. Voor een land dat slechts voor één sector, de landbouw, een exportsaldo realiseert, is dat een nare ervaring. Het heeft Serviërs aan het denken gezet en ook de regering trekt zijn conclusies.

Omwenteling

Enerzijds heeft Servië een associatieverdrag met de EU, anderzijds een vrijhandelsakkoord met onder meer Rusland. Met Moldavië, Albanië en de landen van voormalig Joegoslavië, vormt het de vrijhandelsassociatie Cefta. De EU en de Cefta-leden nemen ruim 90 procent van de Servische export van landbouw- en voedingsproducten voor hun rekening. Dat Rusland spelbreker kan zijn, bleek vorig jaar. Toen werden wegens de

droogte en het daaruit volgende tekort in Rusland meteen de winkelrekken in Servië leeggezogen. Vooral de zuivelproducten ontbraken. De grote Servische landbouw- en voedingsproducenten kregen in Rusland betere prijzen. De economische en politieke elite keek de laatste jaren steeds meer uit naar EU-lidmaatschap, maar de bevolking bleef voor een groot deel nationalistisch en Russisch gezind. Sinds vorig jaar veranderde de regering het geweer resoluut van schouder, evenals een aantal grote en rijke ondernemers. De landbouw en voedingsindustrie, die nog geschoeid waren op de oude Joegoslavische tradities, moeten een drastische omwenteling maken.

Dierlijke productie

Petrovic, minister van Landbouw, Handel, Bosbouw en Watermanagement, wil het landbouwbudget verdubbelen en de Servische landbouw omschakelen van plantaardig

In Servië wordt 300.000 ton soja geproduceerd, hoofdzakelijk voor de export.

>> Servië schakelt naar dierlijke productie

Delta Agrar wil met zijn kwaliteitsnormen in de varkenshouderij vooruitlopen op de toetreding tot de EU.

Landbouw Servië

Servië beschikt over 5,1 miljoen hectare landbouwgrond. Dat is 65 procent van de totale oppervlakte, waarvan 30 procent is bebost. Het klimaat is gunstig. Vooral de vlakten van de noordelijke regio Vojvodina is vruchtbare valleigrond. In het zuiden zijn gemengde bedrijfjes en is fruitteelt te vinden. Veel cijfermateriaal is er niet beschikbaar, maar de landbouw stelt zo'n 24 procent van de actieve bevolking (7,5 miljoen inwoners) te werk en is goed voor 16,6 procent van het Servische BNP. De Servische landbouw is goed voor 24 procent van de totale Servische export.

Servië produceert bijna 9 miljoen ton granen, 2,8 miljoen ton suikerbieten, 771.000 ton oliehoudende zaden en 2 miljoen ton groenten en fruit. Servië is met 300.000 ton de grootste sojaproducteur van Europa. Het gaat uitsluitend om ggo-vrije soja, want ggo's zijn verboden in Servië. Het grootste deel van de productie wordt verwerkt door het bedrijf SojaProtein. De sojaproductie gaat vooral naar Rusland. Servië telt een miljoen stuks rundvee, 500.000 melkkoeien, 1,65 miljoen schapen en geiten, 3,6 miljoen varkens en 19 miljoen kippen. De melkproductie bedraagt 1,9 miljard liter. Servië telt zo'n 780.000 landbouwbedrijven waarvan de helft zelfvoorzienend is en dus niets op de markt brengt. Ook de meeste andere zijn kleine gemengde bedrijfjes van 3 of 4 hectare. De gemiddelde oppervlakte is 10,6 ha. Daarbij moet er rekening mee worden gehouden dat er een aantal mastodontbedrijven zijn, zoals Delta Agrar en PKB.

ge naar dierlijke productie. Dat betekent het ombuigen van een trend, want de Servische veestapel krimpt al jaren; sinds 1985 liep de veestapel terug met 43 procent. De dierlijke productie is slechts goed voor 32 procent van de landbouwproductiewaarde in Servië, tegenover 70 procent in de EU. Het belangrijkste Servische landbouwexportproduct is mais (goed voor 230 miljoen euro), maar ook tarwe (55 miljoen euro) en soja (27,7 miljoen euro) zijn export-

producten van betekenis. Petrovic wil dat deze producten worden aangewend voor de veeteelt, zodat meer dierlijke producten worden uitgevoerd en beschikbaar zijn voor de eigen consumenten. Hij wil onder meer 10.000 fokvarzen uit Nederland invoeren. Grote private ondernemingen zijn al volop bezig met de omschakeling.

Delta Agrar

Delta Agrar (DA), dat pas sinds 1993 actief is, is het grootste privé-agrobusinessbedrijf van Servië. Het maakt deel uit van de Delta Holding Company, die ook buiten Servië opereert. De rijkste Serviër, Miroslav Miskovic, heeft de dikste vinger in de Delta-pap. Delta is goed voor een omzet van 1 miljard euro, waarvan 300 miljoen door Delta Agrar wordt gerealiseerd. Delta Agrar stelt 1500 mensen te werk. Het is zowel actief in de primaire landbouwproductie als in de toelevering, verwerking en verpakking van producten.

Delta Agrar is de grootste Servische producent van vleesrunderen. Zij worden vetgemest op vijf bedrijven en jaarlijks worden 5000 stuks geslacht, hoofdzakelijk in de eigen slachterij AD Yuhor in Jagodina. Op twee plaatsen (Stara Pazova en Topola) worden samen meer dan 700 koeien gemolken, goed voor een productie van 5 miljoen liter melk. Op deze bedrijven beschikken de vee-

Napredak heeft een eigen mengvoederfabriekje dat 35.000 ton voeders produceert.

houders over meer dan 1000 stuks jongvee en veel ruimte voor uitbreiding op korte termijn.

Op vijf bedrijven worden varkens gehouden. In Indjija is een fokbedrijf en KI-centrum met 785 zeugen en 75 beren, in Stara Pazova (AD Napredak) een fokbedrijf met 1285 zeugen en verder zijn er nog bedrijven op drie andere plaatsen met samen 3800 zeugen. In de slachterij AD Yuhor in Jagodina worden naast runderen ook varkens en pluimvee geslacht en verwerkt tot 120 verschillende producten, die onder meer hun weg vinden naar de winkelketen Maxi Delta.

AD Nepradak

Een van de bedrijven van Delta Agrar is AD Nepradak, genoemd naar de regio. Op 3500 ha in en rond Stara Pazova worden veldgewassen gewonnen, waarvan 18 ha groenten en 10 ha consumptiedruiven. De rest is mais, soja en gerst, hoofdzakelijk voor de diervoeding, en ook raapzaad en suikerbieten. Napredak heeft een eigen mengvoederfabriek die 35.000 ton voeders produceert, voornamelijk voor varkens en rundvee. Volgens Milan Sveljo, algemeen directeur van AD Napredak, wil Delta Agrar ook samenwerken met de kleine familiale bedrijven, de oprichting van coöperaties stimuleren, hen voorzien van diervoeder, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen en hen bijstaan om de kwaliteit te verbeteren. "Wij hebben veel potentieel, maar met het oog op de toetreding tot de EU is de competitiviteit belangrijk", zegt Sveljo. "De uitdagingen zijn legio. We willen ook nog sterk uitbreiden. Zo willen we zo snel mogelijk zes maal meer koeien." Op dit ogenblik worden er in een nieuwe 32x32 parallel-melkstal 330 koeien gemolken. Binnenkort heeft het bedrijf een capaciteit van 1600 koeien.

In het nieuwe, moderne varkensfokbedrijf, gestart in 2005, worden de varkens gehouden in groepshuisvesting. "Wij werken met de strengste normen aan een hoge gezondheidsgraad. We gebruiken het beste genetisch materiaal, dat van Danbred International, 75 eigen Deense topberen en eigen mengvoeder. De voormengsels komen uit

Denemarken", vertelt Jovanka Krnjaic, manager van het varkensfokbedrijf. De prestaties liegen er niet om: 32 biggen per worp.

Grootste landbouwbedrijf

Het grootste landbouwbedrijf van Servië is PKB Korporacija (Corporatie), dat in 1945 werd opgericht om Belgrado van voedsel te voorzien (zie kader). Het bedrijf, dat zijn belangrijkste activiteiten heeft in Padinska Skela, is ook nu nog grotendeels in handen van de stad Belgrado en de staat, en naar eigen zeggen het grootste melkveebedrijf van Europa. PDK stelt in totaal 2466 mensen te werk en realiseert een omzet van 64,5 miljoen euro (2009).

Sinds 1971 heeft PKB een eigen zaadbedrijf, Agroseme, met een capaciteit van 15.000 ton zaden, 1000 ton sojabonen en een droogcapaciteit van 6000 ton. Daarnaast is er PKB Mlinpek waar 24.000 ton tarwe kan worden opgeslagen. Mlinpek beschikt over een droger met een capaciteit van 32 ton per uur. Met PKB Ishra beschikt de corporatie over een mengvoederfabriek, die met een capaciteit van 120.000 ton de grootste moet zijn van het land.

Mengvoederproductie

Het omschakelen van een hoofdzakelijk plantaardige landbouw naar dierlijke productie is de Servische overheid dui-

Landbouwminister Dusam Petrovic wil de plantaardige productie in dienst stellen van de dierlijke productie.

delijk menens. Daarbij moeten de EU-normen inzake kwaliteit, hygiëne en dierenwelzijn worden gehaald. Delta Agrar is daarbij op de goede weg. Elders moet er echter nog veel gebeuren en ook de capaciteit en kwaliteit van de mengvoederproductie moet worden opgevoerd. De Servische mengvoedersector produceert zo'n 800.000 ton en het verbruik zou liggen op 2,5 miljoen ton. Reken daarbij de plannen om de dierlijke productie spectaculair te verhogen, dan is er niet alleen ruimte voor Deense, maar ook voor Nederlandse en Belgische knowhow, technologie en investeringen in de diervoederproductie. ■

Op het bedrijf van Delta Agrar in Stara Pavova worden 330 koeien gemolken, maar binnenkort is er capaciteit voor 1600.

